

Доценко І.О.

Хмельницький національний університет

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ РИЗИКІВ

Практичну діяльність різних організацій можуть супроводжувати різноманітні види ризиків: комерційні, фінансові, інформаційні, інвестиційні, екологічні та ін. Існуючі в даний час варіанти класифікації видів ризиків, або як їх ще називають, системи ризиків, дозволяють вибрати відповідні стратегії управління ризиками, тим самим підвищивши безпеку організації як системи. Проте кожна з відомих стратегій управління ризиками, як правило, забезпечує максимальний ефект тільки по одному конкретному виду ризику, що викликає необхідність комплексного застосування всіх стратегій або їх використання в різній мірі і поєднаннях, а також зміни управлінської поведінки в даній ситуації.

Досвід розвинутих країн показує, що ігнорування або недооцінка ризиків при розробці тактики і стратегії економічної політики, прийнятті конкретних управлінських рішень невідворотно стримує розвиток суспільства, науково-технічного прогресу та прирікає економічну систему на застій.

Оскільки останнім часом економіка нашої країни досить стрімко перетворюється в нестабільну, «кризову», то у зв'язку з цим у виробничо-підприємницьку діяльність привносяться додаткові елементи невизначеності та розширюються зони ризикових ситуацій. У цих умовах виникають неясність та невпевненість у отриманні очікуваного кінцевого результату, а, відповідно, зростає і ступінь ризику. Ініціативним, підприємливим керівникам потрібне вміння виявляти, аналізувати та мінімізувати ризики. Ризиками можна управляти, використовуючи різні заходи, що дають змогу до певної міри прогнозувати настання ризикової події та знижувати ступінь ризику.

В діяльності безпеки підприємств ризики мають теоретичне та практичне значення як складова частина системи управління. Розвиток ринкових відносин значно посилює невизначеність та невпевненість в отриманні очікуваного

кінцевого результату, а отже, в даному випадку ризику зростають. Виникає необхідність застосування відповідних методів оцінки та мінімізації можливих втрат при різних видах діяльності підприємств.

Більшість сучасних вітчизняних і зарубіжних науковців розглядають дві групи методів оцінки економічного ризику: кількісні чи об'єктивні (математичні, статистичні та імовірнісні, аналітичний) та якісні чи суб'єктивні (моделювання, оптимізація і теорія гри, методи стохастичного програмування, аналогів) [1, 2, 3].

Інші подають перелік методів лише в загальному вигляді і розглядають окремі з них: статистичний, експертний, розрахунково-аналітичний [3, 4].

Засобами якісного аналізу слід виявити негативні наслідки ризику в усіх сферах діяльності підприємства. Так, ризик пожежі може вплинути на сфери технологічного процесу, виробничо-господарської діяльності, фінансово-економічну та соціальну, це відбуватиметься в певній послідовності [5, с. 209].

Аналіз ризиків дає змогу простежити не лише їх розвиток та сфери поширення, а й негативні наслідки кумуляції ризиків, тобто взаємного їх впливу і нагромадження. Для цього необхідно залучати найрізноманітніші джерела інформації та використовувати найдосконаліші методи кваліфікаційного аналізу ризиків.

Важливу роль в аналізі ризику відіграє інформаційне забезпечення. Воно є не лише джерелом даних, а й засобом зниження ризику. Однак іноді доцільніше оперувати неповною інформацією, ніж витратити надто великі кошти на отримання повної і вичерпної. Обмеженість потужностей або відсутність засобів для оброблення інформації, неточність внаслідок застосування наближених методів оцінки даних негативно позначаються на визначенні ризиків.

Кількісний аналіз дає змогу визначити за допомогою того чи іншого методу кількісну величину кожного з можливих ризиків, а також ризик обраного напрямку діяльності.

При кількісній оцінці ризику слід розрізняти розміри реальної вартості, що пов'язана з ризиком, і обсяг сподіваних прибутків чи збитків. Якщо перший показник на момент прийняття рішення, як правило, відомий, то другий оцінюють з тим чи іншим ступенем невизначеності.

Чим досконалішим є методи дослідження та оцінювання ризику, тим меншим стає чинник невизначеності. Методи, які використовують при кількісній оцінці економічних ризиків, умовно поділяють на дві групи: група апріорних методів і група методів, що базуються на емпіричних підходах [6]. Перші ґрунтуються на теоретичних положеннях, а тому ризик кількісно оцінюється за допомогою логічних міркувань, другі – на вивченні минулих подій та узагальненні статистичної інформації.

Отже, в процесі визначення рівня ризику необхідно враховувати, що він може змінюватися залежно від обраного методу оцінки. Умовою застосування більшості з них є достатність ресурсів, зокрема грошових, інформації, часу тощо.

Список літератури

1. Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: Монографія / Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко: - К.: Лібра, 2003. – 280 с.
2. Вітлінський В.В. Економічні ризики: ігрові моделі: Навч. посібник / В.В. Вітлінський, П.І. Верченко. – К.: КНЕУ. – 2002. – 446 с.
3. Тэпман Л.Н. Риск в экономике: Учеб. пособие для студ. вузов / Под ред. В.А. Швандара. – М.: ЮНИТИ, 2002. -379 с.
4. Старостіна А.О. Ризик-менеджмент теорія і практика: Навч. посіб. / А.О. Старостіна, В.А. Кравченко – К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка». - 2009. - 200 с.
5. Лук'янова В.В. Економічний ризик. Навчальний посібник / В.В. Лук'янова, Т.В. Головач. – К.: Академвидав, 2007. – 464 с.
6. Вітлінський В.В. Ризик у менеджменті / В.В. Вітлінський, С.І. Наконечний. - К.: ТОВ «Борисфен-М», 1996.